[14:19]. «Тот, который из рода Мангыт Едиге сын Балташык (исторически Балтычак) Едиге сын Балтычак» [15:7] так приводит ногайский фольклорист Ашим Шейх-Али улы еще более поддерживая эти мнения. А, историк, который ведет специальные исследования по Ногайской Орде В.В.Трепавлов эту версию (версия о том, что Едиге из рода «Акмангыт» – А.К.) считает «самой достоверной, точной и приемлемой для общественности, версией» [16:13]. Это его мнение подтверждают ногайская, каракалпакская, татарская, башкуртская родословная и многие варианты дастана «Едиге» этих народов, а также труды историков Востока и Запада, такие как Ш. А. Язди, Кононов, Шамий, Абулгазы, Салахиддин Ташкандий.

В общем, в дастане Едиге по этническому происхождению мангыт, созданный им образ исторической личности Едиге, который с 1405-года в течение 14 лет правил Золотой Ордой, вождь улуса Ногай-Мангыт, преданный друг Амира Темура Едиге мангыт – все это Едиге Балтышак улы - давно признала наука история. Поэтому В.Д.Греков, А.Ю.Якубовский отмечают: «Этого Едиге, выходца из рода мангитов, известного в русской летописи именем Едигей мангыт, не стоит путать с Едиге барлас, связанного с историей Мавереннахра, с Едиге узбеком» [17:272] – так, в свое время не раз подчеркивали историки...

Это, значит, попытку дать исполнителей каракалпакско-ногайской версии дастана национальный колорит мотиву генетического и родо-племенного происхождения Едиге означает литературно-художественную реальность, близкая к исторической действительности. Это, значит, все национальные версии дастана «Едиге» исходят от первоначального источника – архетипа, от каракалпакской и ногайской версий. Потому что, близость исторических судеб каракалпаков и ногайцев в средневековье давно доказана исторической наукой.

В заключении, если обобщить выводы, то дастан, предание и история в вопросе о происхождении предка Едиге – Баба Туклас, отца Кутлы-кыя, (Балташах), рода мангыт сошлись «в едином мнении».

Литература

1. Эдиге. Ноғайдың қырқ баьтири. – Махачқала: ДАССР мәмлекетлик Қ.Б., 1991, 31-б. Едиге. Сорок батыров Ногая.
2. Валиханов Ч. Сочинения. // Зап.РГО, т. XXIX.-СПб., 1904, с. 228-229.
3. Бартольд В.В. Сочинения, т.II ч, 21. (Общие работы по истории Кавказа и Восточный Европы. Работы по истории Средней Азии).М.: Изд-во ВЛ, 1963, с. 798.
4. Жирмунский В.М. Тюркский героический эпос. -М.: «Наука» Л.О., 1974, с.364.
5. Қоныратбаев Ә. Қазақ эпосы және түркология. –Алматы: «Ғылым», 1987. 193-б. Коныратбаев А. Казахский эпос и тюркология.
6. Ер Едиге. // «Жулдыз», 1989, №7, 150-б.
7. Идегәй. –Казан: ТКН, 1989, 20-б. Едиге. Казань.
8. Ибн Арабшах. Амир Темур тарихи. –Тошкент: «Меҳнат», 1992, 128-б.История Амира Темура.Ташкент.
9. Кочекаев А.Б. Ногайско-русские отношения в XV-XVIII в.- Алма-ата: «Наука» Каз ССР, 1988, с.19-200.
10. Иванов П.П. Очерки истории каракалпаков. // Материалы по истории каракалпаков / Сборник, Труды Института Востоковедения АН ССР, т.VII.-М.Л.: изд-во, АН ССР, 1935, с.33-35. Жданко Т.А. Очерки исторической этнографии каракалпаков-М.Л.: изд-во, АН ССР, 1950, с.127.
11. Трепавлов В.В. История Ногайской Орды.-М.: Изд-ская фирма «Восточная литература» РАН, 2001.-С.63.
12. Бердибай Р., Дүйсенбі А. Едиге туўралы қазақ аңыздары.-«Қарақалпақ халық дәстаны «Едиге»ни үйрениў мәселелери». Халық аралық конференция тезислери.-Нөкис, 2001.-Б.33.; Көпеев М.Ж. «Ер Едиге»,. Едиге батыр.-Алматы, 1996.-Б.138. Казахские предания об Едиге. Вопросы изучения каракалпакского народного дастан «Едиге». Тезисы международной конференции.
13. Камалов С. «Едиге» дәстаны ҳәм тарийх./ Халық аралық конференция тезислери.-Нөкис, 2001.-Б.3. Дастан «Едиге» и история. Тезисы международной конференции. Нукус.
14. Сафаргалиев М.Г. Распад Золотой Орды // Учен. Зап. Мордовского гос. Ун.-та.-Саранск, 1960 с.-Вып. 11. С.226.; Кочекаев Б.Э.Б. Ногайско-русское отношения в XI-XVIII вв.-Алма-Ата: «Наука» КР, 1988.-С.19.
15. Ногайдынь кырк баьтири. Эдиге. Ногай халқ дестанлары.-Махачкала, 1991.-Б.7.Сорок богатырей Ногая. Едиге. Ногайские народные дастаны.
16. Трепавлов В.В. История Ногайской Орды.-М.: Изд-ская фирма «Восточная литература» РАН, 2001.-С.63.
17. Греков В.Д., Якубовский А.Ю. Олтин Урда ва унинг қулаши. -Тошкент: Ўздав. Ўқув-педагогика нашриёти, 1956.-Б.272. Золотая Орда и ее распад. Учебно-педагогическое издательство.

РЕЗЮМЕ

Статья посвящается актуальному вопросу в изучении эпосов, и в частности эпоса «Едиге» исследованию предков, этнического происхождения, племени и рода, этноса, принадлежности к нации главного героя дастана-Едиге на основе сопоставительного анализа историко-фольклорных материалов. Ещё раз доказывается и подтверждается мнение о том, он по происхождению из рода мангит, ветви ак мангит.

РЕЗЮМЕ

Мақолада достоншунослик, хусусан, Едигешуносликда ечимини кутиб турган ниҳоятда зарур масалаларнинг бири, достон қаҳрамони Едигенинг авлод-ажлоди, этник келиб чиқиши, қайси қавм, этнос, халқ, миллатга тегишли эканлиги ҳақидаги масала тарихий-фольклорик материалларни солиштириб таҳлил этиш орқали кенг фикр билдирган ва унинг қорақалпоқ халқининг манғит уруғининг Оқманғит бўлакчасидан эканлиги ҳақидаги илгоридан илимда мавжуд бўлган фикрлар атрофлича далилланган.

SUMMARY

The article is devoted to one of the actual issues in the study of eposes-the investigation of off-springs, ethnic origin, tribe and clan, ethnos, nation of the leading hero of the epos «Edige»-Edige on the basis of the comparative analysis of historical-folklore materials. The authors of the article tries to prove and confirm the opinion that Edige belonged to the clan Mangit, its branch –Ak Mangit.

ҚАРАҚАЛПАҚ ХАЛЫҚ ПРОЗАСЫ ЖАНРЛАРЫН КЛАССИФИКАЦИЯЛАЎДЫҢ ГЕЙПАРА МАШҚАЛАЛАРЫ

И.Алламбергенова – *филогия фанлари бўйича фалсафа доктори*

Бердақ атындағы Қарақалпақ мәмлекетлик университети

Таянч сўзлар: қорақалпоқ халқ насри, тасниф, миф, афсона, ривоят, мифик қаҳрамонлар.

Ключевые слова: каракалпакская народная проза, классификация, миф, легенда, предания, мифические герои.

Key words: Karakalpak national prose, classification, myth, legend, mythic hero.

Қарақалпақ халық прозасы жанрларының өз ара байланысларын ҳәм өзгешеликлерин үйрениўде дыққат аўдаратуғын факторлардың бири- олардың қәнигелер тәрепинен белгиленген классификациялық бөлиниўлерине итибар бериў болып табылады. Себеби, жанрдың түрлерге ажыратылып үйренилиўи ҳәр бириниң толық келбетин ашып бере алады. Усыларды салыстырыў нәтийжесинде жанрлар араларындағы қатнасларды

баҳалаўға имканиятлар туўылады. Соның ушын биз әдеўир дәрежеде үйренилген ҳәм белгили бир шешимлерге ийе болған алдыңғы тәжирийбелерден пайдаланғанды мақул көрдик. Мәселен, өзбек алымлары Орта Азия халықларының мифлериниң бөлиниўлерин былай белгилейди:

1. Дуалистик мифлар-эзгулик ва ёвузлик кучлари ўртасидаги кураш.

2. Культ мифлари-сув, олов, осмон жисмлари, ўсимлик, жонивор ва ҳосилдорлик культи

3. Улиб қайта тирилувчи қаҳрамонлар (Сиявуш билан боғлик мифлар)

4. Самовий мифлар-ой, қуёш, саёраларнинг пойда бўлиши

5. Тақвимий мифлар-Навруз, удумлар, вақт ҳисоби амаллари ҳақида мифлар

6. Антропогоник мифлар –одомзоднинг яратилиши (Каюмарс, Говомард, Жамшид) [2:11].

Булар улыўмалылық бөлиниўлер сыпатында Орта Азия халықларының мифлери ушын ортақ характерге ийе. Ал, өзбек мифлери бойынша жыйналған мағлыўматлар тийкарында миллий өзгешеликлер есапқа алынып, мынадай түрлерге бөлинген.

1. Ибтидо ҳақидаги мифлар (оламнинг яратилиши ва ерда ҳаётнинг пойда бўлиши тўғрисидаги мифлар)

2. Самовий мифлар (осмон жисмлари ва табиат пайда бўлиши ҳақида мифлар)

3. Антропогоник мифлар (Ғайриоддий ҳислотга эга бўлган афсонавий паҳловонлар ҳақидаги мифлар Геракл, Гилгемеш, Одий, Од, Ҳубби каби паҳлавонлар ҳақида мифлар)

4. Культ мифлар (Муайён эъҳтиқодий ишончлар билан боғлик мифлар, масалан ҳосилдорлик культи, сув культи, ўсимлик культи, олов культи ҳақидаги мифлар)

5. Этногенетик мифлар(уруғ, қабилаларнинг келиб чиқишига алоқадор мифлар. Масалан, 92 ўзбек уруғининг пайдо бўлиши ҳақидаги миф)

6. Календарь мифлар(Йил, ой, кун ҳисоби билан боғлик мифлар-масалан, аямажуз, аҳман-даҳман, чилла, туқсон ҳисоби билан боғлиқ мифлар)

7. Эсхотологик мифлар(оламнинг интиҳоси ҳақидаги мифлар-масалан Охир замон тўғрисидаги миф [3:181-182].

Ҳақыйқатында да, өзбек халық мифлеринде бул бөлиниўлерге тийисли мағлыўматлар кең орын алғанлығы мәлим ҳәм алымлар тәрепинен анық мысаллар менен белгиленип берилген. Ал, «Адабиётшунослик терминларининг русча-ўзбекча изоҳли луғоти» китабының авторлары жоқарыдағы мифлердиң жети түриниң бес түрин көрсетип өтеди. Олардың классификациясына «ибтидо ҳақидаги мифлар, календарь мифлар» кирмей қалған [6:198]. Деген менен, ең тийкарғы мифлик бөлиниўлер сақланған. Қарақалпақ алымлары да усы тийкарда мифлерди космогониялық мифлер, этиологиялық мифлер, этнологиялық мифлер, антропогониялық мифлер ҳәм эсхотологиялық мифлер деп бес түрге бөлип қарайды [1: 61].

Егер, мифлердиң усындай бөлиниўлерине дыққат қарататуғын болсақ, онда қарақалпақ мифлериндеги өзине тән мағлыўматлардың есапқа алынғанлығына көзимиз жетеди. Яғный, миллий мифлеримиздиң классификациясы қолдағы бар материалларға сүйенип исленген демекшимиз. Бирақ, бул пикир қарақалпақ халық прозасында культлик мифлер, календарлық мифлер жоқ екен деген түсиник бермеўи керек. Булар бар. Мифлерди әпсаналардан ажыратып алыў мәселесинде биз жоқарыда өз пикирлеримизди билдирип өткен едик. Олда болса, миф қаҳарманларының жаратыўшылар (қудай) ҳәм периштелер, тәбият ҳәм тиришиликтиң басланыў себеплерине тәсир етиўши ғайры күшлер екенлигине дыққат аўдарғанымыз еди. Ҳақыйқатында да мифлер барлық халықларда да дүньяны, әлемди жаратыўшылардың «ийгиликли» ислерин сөз ететуғын өзгешеликлери менен көринетуғынлығын белгилеп өтеди. Себеби, олар-жаратыўшылар. Ал, культлик қаҳарманлардың образларында дүньяны жаратыўшылық ўазыйпалары шекленген ямаса оларды улыўма қызықтырмайтуғын, бирақ жаратылыстың мүлки болған адамлары қоллап қуўатлаўшы, ғамқоршы, мәдаткар образлар сыпатыында дараланып турыўы-әпсаналық қаҳарманлардың жүзеге келиўине тийкар салғанлығын атап өткиўимиз шәрт деп ойлаймыз. Себеби, мифлердиң атқаратуғын хызмети әлем сырларының пайда болыў себеплерин билиўге қаратылған болса, әпсаналар өзлериниң культлик қаҳарманлары жәрдеминде әлемдеги тиришилик дүньясының раўажланыўын тәмийинлейди.

Өзбек халық прозасында әпсаналар тарийхый әпсаналар, топонимикалық әпсаналар ҳәм диний әпсаналар болып үлкен үш түрге бөлинеди [6:172]. Бунда тарийхый әпсаналарға тарийхта болып өткен елеўли ўақыялар, жеке адамлардың турмыслық кеширмелери, диний әпсаналарға культлик қаҳарманлар ҳәм ислам дини ўәкиллериниң гейпара кәраматлы ислери тууралы эпикалық мағлыўматлар киргизилген. Қарақалпақ әпсаналары бойынша жыйналған ҳәм жәрияланған материаллар бойынша да усындай классификациялық принцип сақланған. Бирақ, оларды изертлеў мәселеси анық қолға алынбағанлығын ескертип өтиўимиз тийис. Қалаберсе, әпсаналар илимий орталығымызда усы ўақытқа шекем легендалар деген термин менен аталып келинген. Мәселен, Н.Даўқараев оны легендалар деген термин менен берип өтеди. Қ.Мақсетов «Қарақалпақ фольклорының эстетикасы» деген мийнетинде легендалар деген атама менен «адамларға байланыслы легендалар, хайўанларға байланыслы легендалар, тәбияттағы затларға, қубылысқа байланыслы легендалар, диний легендалар» [5:55] деген түрлерге ажыратады. «Қарақалпақ фольклоры тарийхының очерклери» деген китаптың авторлары да легендалардың (әпсана) тарийхый әҳмийетине дыққат аўдарады ҳәм арнаўлы түрге ажыратылмаса да тарийхый әпсаналар, топонимлик әпсаналар, кәсип-өнерге байланыслы әпсаналардың бар екенлигине кеўил аўдарады. Көрип турғанымыздай қарақалпақ халық әпсаналары еле өзиниң критерийлик бағдарын таппаған, қандай да бир пикир билдириўшилик дәрежесинде изертленилип жүрген жанр түринде көринеди. Биз жоқарыда айтып өтилген пикиримизге сүйене отырып, культлик әпсаналар (кәсип-өнер, суў, самал, улыўма тәбиятқа тийисли объектлер пирлери тууралы) , тарийхый әпсаналар (Искендер Зулхарнайн, Қорқыт ата, Ҳәким Улықпан ҳәм т.б) тууралы, диний әпсаналар (Ибраҳим Саҳаба, Бийбимарям, Ийса пайғамбар, Юсуп пайғамбар, Ҳәзирети Алий, Мухаммед пайғамбар, Ҳәким ата, ҳәм т.б.), топонимлик әпсаналар-«Барақтың тамы», «Шыбылый ата», «Ақша көл», «Адақ қала», «Төк таўы», «Тамдыбулақ», «Саманбай», «Кетенлер», «Назлымхансулыў» ҳәм т.б. деп түрлерге бөлиў имканиятымыз бар. Әлбетте, бундай түрлерге бөлиўди әмелге асырыў әпсаналардың қаҳарманларына, атқаратуғын хызметлерине, көркемлик ҳәм идеялық өзгешеликлерине тиккелей байланыслы үйрениў нәтийжелеринде олардың мифлер менен қатнаслары мәселесин шешиў мүмкин. Мәселен, әпсаналарда мифлердеги әлемниң жаратылысы ҳәм адам, тәбият тиришиликлериниң пайда болыўы, аспан әлеми(космос) тууралы мифлер, календарь(ўақыт есабы менен байланыслы) мифлер, эсхотологиялық мифлер (ақырзаман) ҳаққында гәп етиў мүмкин емес. Себеби, оларда әпсаналық қаҳарманлар аты-заты менен жоқ. Бирақ, культ мифлердиң ең ески үлгилери, этногенетикалық мифлердиң айырым үлгилери қалдық (реликт) түринде сақланған деп айтыўымыз мүмкин. Усы соңғы мифлик түрлер ғана әпсаналарға әдеўир жақын келеди ҳәм

әпсаналардың пайда болыўындағы тийкарғы дәреклердиң биринен есапланады. Өз гезегинде, әпсаналардың мазмунлары тарийхый сыпат алып, тиришилик дүньясын қәлиплестириўши ямаса зулымлықлары менен белгили болған шахслар, дин ўәкиллери ҳаққында, оларға болған исенимлерди күшейтиўши ҳәр қыйлы тоқымалар, географиялық атамалардың пайда болыў себеплери ҳаққындағы эпикалық мағлыўматлардың қыялый фантазиялық усыллар жәрдеминдеги өзгешеликлери менен көринеди. Демек, әпсаналардың мифлерден айырмашылығының тийкары тарийхый шынлыққа, реалистлик көзқарасларға бет бурыўдан ибарат болады деген сөз. Қарақалпақ халық аңызларының классификациясын үйрениў мәселелеринде толық әмелге асырылған деп баҳалаў қыйын. Соның ушын, тек олардың мифлерге ҳәм аңызларға қатнаслары мәселесине тоқтағанды мақул көрдик.

Әпсаналардағы ўақыялардың ҳәм ҳәдийселердиң мазмунларындағы тарийхый тенденция аңызларда ҳақыйқат өзиниң шегине жеткен деп айта аламыз. Бирақ, бул аңыз әпсаналардың даўамы екен деп түсиниљмеўи керек. Аңызлық фактлердиң жәмийетлик талаплары тийкарында қолланылыў зәрүрликлерине ертеден киятырған аўызеки дөретиўшилик усыллардың тәсир жасағанлығы анық. Мәселен, мифлердеги қыялый дөретиўшилик тәжирийбеси әпсаналарда бурын болып өткен ўақыяларды көркемлестириў жолы менен реаллыққа жақынластырыў мәселеси басшылыққа алынады. Ал, аңызларда ҳақыйқый реаллықты көркем тоқымалар жәрдеминде сәўлелендириў жанрдың бас критериясы болып табылады. Әдетте, аңызлар ҳәр жерде ҳәр қыйлы классификациялық түрлерге ийе. Алымлар оларды ҳәр қыйлы тийкарламалар менен классификациялаўға хызмет етеди. Бирақ, Орта Азия халықларының көпшилигине «тарийхый аңызлар», «топонимлик аңызлар» деген үлкен еки түр характерли. Өзбек изертлеўшилери усыған қосымша этнонимлик аңызларды да өз алдына түрге ажыратыўды мақуллайды [4:179]. Әпсаналардағы тарийхый ҳәм топонимлик мағлыўматлардың аңызларда да қайталаныўы бул тарийхый ҳәм руўхый зәрүрликлердиң нәтийжелери. Олар тематикалық жақтан бирин бири қайталаған менен мазмуны жағынан басқаша тийкарламаларға ийе. Әпсаналардағы тарийхыйлық тема болғаны белгисиз. Бирақ, оларды ҳақыйқатлық деп қабыл етиўге арзыйтуғын, белгили бир тарийхый дәўирлерде жәмийеттиң мәплери ушын жарамлы болған, елеге шекем өзлериниң излерин сақлап киятырған өзгешеликлери менен көринеди. Аңызларда ҳақыйқат тарийхый жәмийетлик қатлам мәплери, ҳақыйқат тарийхта жасап өткен адамлар, географиялық орынлар атамалары, бурында болған ҳәм ҳәзир даўам етип атырған урыў-тийрелик бөлиниўлер, халық намалары ҳаққындағы гүрриңлер тарийхый-эпикалық фактор түринде баян етиледи.

Мифлердиң аңызлар менен байланысы мәселесинде тиккелей тәсир сезилмейди. Бирақ ўақыялардың дәстүрли баянланыў усыллары, адамлардың дыққат-итибарларына ылайық объектлерди таңлаў, логикалық пикирлеў, тийисли эпикалық шешимлерди қабыллаў бағдарында улыўмалылық усыллардың қолланылыўы бийкар емес. Бул туўралы: «Воқеликни бадиий идрок этиш анъаналарининг ибтидоси сифатида қадимий замонларда шаклланган мифологик тасаввурлар тизими фольклордаги эпик жанрларнинг сюжет силсиласи ва образлар таркибининг юзага келишига асос бўлган» [2:11] деген М.Жураевтың пикири айрықша әҳмийетли.

Әдебиятлар

1. Ахмедов С., Баҳадырова С. Фольклорлық терминлердиң қысқаша сөзлиги. –Нөкис: «Билим», 1992.
2. Жураев М., Шомсуаров Ш. Ўзбек мифологияси ва араб фольклори. –Тошкент: «Фан», 2001.
3. Жураев М., Нарзиқулова М. Миф, фольклор ва адабиёт. Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон миллий кутубхонаси нашриёти. 2000.
4. Жуманазаров У. Ўзбек фольклори ва тарихий воқелик. –Тошкент: 1993.
5. Мақсетов Қ.М. Қарақалпақ фольклорының эстетикасы. –Нөкис: «Қарақалпақстан», 1971.
6. Ҳотамов Н., Саримсақов Б. Адабиётшунослик терминларининг русча-ўзбекча изоҳли луғати. –Тошкент: «Ўқитувчи», 1983.

РЕЗЮМЕ

Мақолада қорақалпоқ халқ насри жанрларини тасниф этишнинг баъзи масалалари ҳақида сўз боради. Уларнинг мавзувий таснифи, мифларнинг афсоналардан фарқи баён этилади.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются некоторые вопросы классификации видов каракалпакской народной прозы. В отличие от мифов и легенд, они делятся на тематические типы.

SUMMARY

In the article there is told about some issues of classification of types of Karakalpak prose genre. In difference from legends and myths they are divided into various thematic types.

ЎЗ ЮРТИДАН ПАНОҲ ИЗЛАГАН ШОҲ ВА ШОИР

З.М.Амирқулова – *ўқитувчи*

Термиз давлат университети

Таянч сўзлар: тарих, ҳикоя , адабиёт, образ, мустақиллик, ижодкор, муаллиф, Заҳириддин Муҳаммад Бобур, Аҳмад Танбал, Жаҳонгиир мирзо.

Ключевые слова: история, рассказ, литература, образ, независимость, создатель, автор, Захириддин Мухаммед Бабур, Ахмад Танбал, Джахонгир.

Key words: history, story, literature, image, independence, creator, author, Zakhiriddin Muhammad Babur, Ahmad Tanbal, Jahongir.

Бадиий адабиётда тарихий шахслар мавзусида асарлар яратиш муҳим ўзига хос ўрин тутади. Тарихий шахслар ҳақида асарлар мавзуси жаҳон адабиётида ҳам ижодкорларнинг диққат-эътиборини жалб қилиб келади. Мустақиллик бу соҳада катта имкониятлар эшигини очиб берди. Натижада, ўзбек адабиётида ҳам тарихий шахслар мавзусида ёзилган қатор бадиий асарлар юзага келди. Маълумки, мустақилликкача бўлган давр адабиётида бу соҳа тубдан ғоявий – бадиий жиҳатдан фарқ қилар эди. Бу фарқ шундаки, у даврда тарихий фактлар йиғиндисидан иборат бўлиб танқидий нуқтаи назардан ёритилар, ижод йўллари берк эди.

Ижодкор – ёзувчиларга бадиий адабиётнинг ранг-баранг жанрларида ижод қилиш имкониятларига эга бўлди. Ёзувчиларимиз мавзу танлашда, уни ёритишда ўз услуб ва имкониятлари нуқтайи-назаридан бадиий, ижтимоий-сиёсий жиҳатдан қалам тебратмоқдалар.

Маълумки, инсоният тарихидан тарихий шахслар муайян бир даражада ўрин эгаллаб келади. Шу сабаб ҳам улар улуғ ва буюк ёки салбий қаҳрамон сифатида тарихнинг зарварақларидан ўрин эгаллайди. Мустақиллик даврининг илк кунларида ҳикоянавислар эътиборини тарихий шахслар тўғрисидаги ҳикоя жанри жалб эта бошлади.

Ҳозирги давр ўзбек ҳикоячилигида тарихий шахслар мавзуси салмоқли ўрин эгаллайди. Бу мавзу ҳикоянавислар диққкат-эътиборини тобора ўзига жалб қила бошлади. Мустақилликка қадар, хусусан, 90-